

~~VAITELIAISUUSPYYNTÖ: Eduskuntaa
pyydetään noudattamaan vaiteliaisuutta
tämän muistion käsittelyssä~~

VAITELIAISUUSMÄÄRÄYS

KUMOTTU SuV 20.5.2011

Portugalin EU/IMF-ohjelma

Portugali hakee EU/IMF-ohjelmaa. Todennäköisesti päätös ohjelman laadinnasta tehdään 8.4.2011 euroryhmän kokouksessa.

Tausta

Taustalla on 23.4. puhjennut poliittinen kriisi, joka syntyi kun Portugalin parlamentti hylkäsi hallituksen ehdotuksen maan talouden tervehtyttämiseksi. Portugalin tilanne vaikeutui olennaisesti 6.4. sen jälkeen, kun maan suuret pankit olivat ilmoittaneet olevansa haluttomia jatkamaan Portugalin valtion velkakirjojen ostamista nykyisessä epäselvässä tilanteessa. Samana päivänä Moody's laski Portugalin/keskeisten pankkien luottoluokitusta. Kävi ilmeiseksi, että Portugalin on vaikea kattaa akuutteja lyhytaikaisia rahoitustarpeitaan markkinapohjaisin lainajärjestelyin. Portugali on tässä tilanteessa 6.4. ilmoittanut tarvitsevansa lainarahoitusta EU:n rahoitusmekanismeista. Virallista lainapyyntöä ei kuitenkaan ole vielä tehty. Komission puheenjohtaja on ilmoittanut valmistelevansa asiaa tarvittaessa nopeimmassa mahdollisessa aikataulussa.

Portugalin lähiaikojen jälleenrahoitustarpeiden ja budjettivajetietojen perusteella voidaan arvioida, että Portugalin lyhyen aikavälien välttämätön rahoitustarve huhtikuun ja kesäkuussa välisenä aikana olisi n. 10-15 mrd. euroa. Portugali laski liikkeeseen 6.4. lyhytaikaisia (6 kk ja 12 kk) velkakirjoja noin miljardin edestä. 6 kk velkakirjan korko oli 5.115 % (maaliskuun alussa 2.98 %) ja 12 kk lainan korko oli 5.9 prosenttia (4.33 %). Saatujen tietojen mukaan ostajina olisivat olleet lähinnä portugalilaiset eläkerahastot.

Portugalin vähemmistöhallitus sitoutui julkisen talouden alijäämän vähentämiseen vuoden 2010 ennakoidusta 7,3 prosentista 4,6 prosenttiin v. 2011, 3 prosenttiin v. 2012 ja 2 prosenttiin v. 2013. Mm. tilastoluokitusten tarkistuksen takia vuoden 2010 alijäämä osoittautuikin olevan 8,6 %, ei 7,3 %. Tämän takia ei olisi kuitenkaan perusteltua tinkiä vuosien 2011-2013 alijäämäsitoumuksista. Käytännössä tämä merkitsee, että Portugalin EU/IMF-ohjelmassa pitäisi olla suurempia säästötoimia kuin ne toimet, jotka kaatuivat Portugalin parlamentin hiljattaisessa käsittelyssä.

Portugalin talouden keskeinen ongelmia ovat rakenteellisesti heikko talouskasvu ja kilpailukyky. Tämä heikentää myös Portugalin julkisen talouden velkakestävyyttä. Siksi EU/IMF-ohjelman pitää sisältää määrätietoisempi rakennepoliittinen ohjelma kuin se, jota Portugalin hallitus esitti.

Portugalin velanhoitokyvyn turvaamiseksi olisi perusteltua, että Portugalin EU/IMF-suunnitelmaan sisältyisi selkeä aikataulu ja tavoite valtion yksityistämishjelmalle. Yksityistäminen voi koskea esimerkiksi valtionyhtiöitä.

Portugalin tilannetta hankaloittaa se, että maassa ei ole vielä osapuolta joka voisi sitoutua mahdollisen sopeutusohjelman vaatimiin toimiin nopeasti, mikä olisi edellytyksenä lainaohjelman hyväksymiselle. Käytännössä paras vaihtoehto ennen kesäkuun alussa järjestettäviä Portugalin parlamenttivaaleja olisi, että Portugalin kaksi suurinta puoluetta (hallitusvastuussa ollut sosialistipuolue ja keskusta-oikeistolainen sosiaalidemokraattipuolue) antavat tukensa EU/IMF-ohjelmalle. Muuten ohjelmalta puuttuu riittävä poliittinen tuki.

Suomen kannalta Portugalin ongelman edellyttämien toimenpiteiden arviointi tulee käsittelyyn tilanteessa, jossa on ilmeistä, että eduskunta ottaa kantaa asiaa vasta vaalien jälkeen.

ERVM:n ja ERVV:n aktivoiminen edellyttäisi Suomessa seuraavanlaista käsittelyprosessia.

- Euroopan Rahoitusvakausväline (ERVV) edellyttää hallituksen tiedonantoa eduskunnalle, jonka valmistelu ja hyväksyntä vaatisivat noin kaksi viikkoa aikaa siitä, kun luonnos talouden sopeutusohjelmaksi (MoU) on käytössä ja ERVV:n varainhankinnan sisältö on määritetty.¹
- Euroopan Rahoitusvakausmekanismi (ERVM) aktivoiminen vaatii komission ehdotuksen, jonka pohjalta Ecofin -neuvosto päättää EFSM:n aktivoinnista. Valmisteluaikataulu on sama kuin ERVV:n tapauksessa, mutta kansallinen käsittely eduskunnassa voi tapahtua nopeammin koska eduskunta käsittelee asian E-kirjeen pohjalta. Eduskunnan suuri valiokunta käsittelee asian ennen Ecofin – neuvoston kokousta.

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) päättäisi lainaohjelmasta itsenäisesti, omien sisäisten menettelyjensä kautta (johtokunnan käsittely).

Portugali EU/IMF-ohjelman aikataulu voisi muodostua seuraavaksi:

- Euroryhmän päätös EU/IMF-ohjelman laadinnasta 8.4.
- IMF, komissio ja EKP neuvottelevat Portugalin pääpuolueiden kanssa ohjelmasta.
- Ohjelman valmistumisaikataulu tulee riippumaan ennen muuta siitä, miten nopeasti Portugalin keskeiset puolueet pääsevät yhteisymmärrykseen ohjelman sisällöstä.

Alustavien arvioiden mukaan, Portugalin sopeutusohjelman suuruus voisi olla noin 60-80 miljardin euroa. Jos lainaosuudet jakautuisivat kolmeen osaan IMF:n, ERVM:n ja ERVV:n kesken, ERVV:n osuudeksi muodostuisi noin 25-30 mrd. euroa. Ilman bilateraalisia lainoja euroalueen ulkopuolisista jäsenvaltioista, Suomen osuus olisi noin 1,9 % eli tämänhetkisen karkean arvion mukaan Suomen lainaosuus ERVV:n kautta olisi noin 500-600 miljoonaa euroa. Tällöin, Irlannin ja Portugalin

¹ Irlannin lainaohjelman käsittely: Komissio, IMF ja EKP aloittivat keskustelut Irlannin kanssa 16.11.2010; Irlanti haki EU-IMF -sopeutusohjelmaa 21.11.2010; Euroryhmä hyväksyi sopeutusohjelman 28.11.2010. Eduskunta hyväksyi hallituksen tiedonannon 2.12.2010. Irlannin osalta käsittelemä hankaloitti se, että pankkijärjestelmän tervehdyttämistoimia koskeva valmistelu vaati aikaa.

lainaohjelmien jälkeen ERVV:n kapasiteetista olisi käytössä ehkä vajaat 50 mrd. euroa (ottaen huomioon kulut ja ylitakaus).

Suomen tavoitteet:

Suomi pitää Portugalin EU/IMF-ohjelmaa perusteltuna euroalueen vakaan talouskehityksen turvaamiseksi. Ohjelman on kuitenkin uskottavasti turvattava Portugalin valtion velkakestävyys. Tämän takia ohjelman olisi täytettävä seuraavat ehdot:

- **Riittävän laaja poliittinen sitoutuminen ohjelmaan on Portugalin tilanteessa ensisijaista, jotta voidaan varmistua siitä, että kesäkuun parlamenttivaalien jälkeinen hallitus pystyy toteuttamaan ohjelmaa. Käytännössä tarvitaan kahden suurimman puolueen tuki ohjelmalle.**
 - **Portugal on pysyttävä alkuperäisessä alijäämän supistamisohjelmassa, vaikka viime vuoden alijäämä on osoittanut mm. tilastoluokitusten muutosten takia suuremmaksi. Eli alijäämän on oltava korkeintaan 4,6 % tänä vuonna, 3 % ensi vuonna ja 2 % v. 2013.**
 - **Taloukasvun ja samalla velanmaksukyvyyn varmistamiseksi Portugalin ohjelmassa on oltava selkeä ja kattava rakennepoliittinen ohjelma kilpailukyvyyn ja mm. työmarkkinoiden toiminnan parantamiseksi. Tähän mennessä Portugalin hallituksen toimet ovat rajoittuneet liiaksi finanssipolitiikan toimiin. Tässä on ollut selkeä ero Espanjaan verrattuna.**
 - **Ohjelmaan on sisällyttävä riittävä valtion omaisuuden yksityistämishjelma. Näin voidaan turvata Portugalin valtio velkakestävyyttä. Mittava yksityistämishjelma Kreikankin tapauksessa vähentää sen lainottajien riskiä. Irlannin tapauksessa puolestaan mm. eläkerahastoja käytettiin siten, että Irlanti rahoitti itse 17,5 mrd. euroa 85 mrd. euron EU/IMF-ohjelmastaan.**
 - **Suomi pyrkii siihen, että euroalueen ulkopuoliset valtiot osallistuvat ohjelmaan muutoinkin kuin ERVM:n ja IMF:n kautta.**
-